

Michał Jan Borch

[uczeń](#)

[wojewoda bełski](#), [obożny litewski](#), [przyrodnik](#)

Ur. 30.6.1753, Warklany

Zm. 10.1.1811, Warklany

Dane rodziców

Jan Jędrzej Borch (1713-1780)

Ludwika Zyberek

Wychowanie i wykształcenie

Odebrał staranną [edukację domową](#). Po jej ukończeniu uczył się w [warszawskim](#) Collegium Nobilium, gdzie zapoznał się z podstawami [geologii](#) i [mineralogii](#).

Etapy kariery dot. edukacji

W 1774 roku udał się w zagraniczną [podróż edukacyjną](#). W czasie peregrynacji zwiedził [Czechy](#) ([Ołomuniec](#)), [Austrię](#) ([Wiedeń](#), Haag am Hausruck, [Salzburg](#)), [Niemcy](#) ([Monachium](#), [Augsburg](#) i [Ulm](#)), [Szwajcarię](#) ([Genewa](#)), [Francję](#) ([Lyon](#)), [Italię](#) ([Turyn](#), [Parma](#), [Rzym](#), [Neapol](#), [Siena](#), [Florencja](#)), [Sycylię](#), [Malte](#) i Gozo. Wówczas rozwinął zainteresowania naukowe i zajął się geologią, górnictwem, mineralogią i chemią. W czasie [podróży](#) występował z odczytami naukowymi (m.in. w [Dijon](#) wygłosił memoriał na temat roślin wskaźnikowych, a w [Sienie](#) przedstawił traktat o nowym sposobie uzyskiwania materiałów fosforyzujących), a także starał się uczestniczyć w życiu naukowym odwiedzanych państw, publikując w miejscowych periodykach i wydawnictwach swoje dzieła. Spośród nich największą wartość miała "Lytologia sycylijska - Lythologie Sicilienne ou connaissance de la nature des pierres de la Sicile, suivie d'un discours sur la Calcara de Palerme". Wydane w Rzymie w 1778 roku dzieło dotyczyło mineralogii, klasyfikacji kopalin Sycylii i przyniosło Borchowi międzynarodowe uznanie. W "Listach o Sycylii i Malcie" ("Lettres sur la Sicile et sur l'île de Malthe", 1782) zauważył, że siły przyrody działają w sposób wolny i niemal niewidoczny, a jednocześnie prowadzą do gwałtownych zmian, co o wiele lat wyprzedzało ówczesny stan wiedzy. Borch w czasie [podróży](#) stale przysyłał do kraju zbory minerałów, książki i egzotyczne sadzonki roślin, które stały się podstawą jego warklańskiej kolekcji przyrodniczej i biblioteki.

Fakty z życia osobistego

Był żonaty z Eleonorą, córką Jerzego Browna, irlandzkiego pochodzenia generała rosyjskiego. Małżeństwo doczekało się trzech synów: Karola, Aleksandra, Józefa oraz czterech córek: Zofii, Elizy, Izabeli, Anny.

Żył w [XVIII-XIX wieku](#).

Bibliografia

Podmiotowa

1. Lwiwska Nacionalna Naukowa Biblioteka Ukrainy imeni Wasyla Stefanyka, Lwów, Fond 13, nr 90, 96, Michał Jan Borch, *Korespondencja*.

Przedmiotowa

1. J. Stradins, *Michał Jan Borch – polski przyrodnik XVIII w.*, Kwartalnik Historii Nauki i Techniki, 25, nr 3, 1980.
2. P.A. Jeziorski, *Podróże edukacyjne zamożnej szlachty z województwa inflanckiego w XVIII wieku. Przykład Borchów i Hylzenów*, Miscellanea Historico-Archivistica, t. 24, 2017.
3. T. Turkowski, *Borch Michał Jan*, Polski Słownik Biograficzny, t. 2, Kraków, 1936.

